

Sygn. akt II Ca 854/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bogdan Łaskiewicz (spr.)
Sędziowie:	SSR del. Bożena Sztomber SSO Urszula Wynimko
Protokolant:	st. sekr. sąd. Zofia Szczęsnowicz

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2013 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa M. W. (1)

przeciwko J. M. (1), J. M. (2) i A. M.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej J. M. (1)

od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 29 kwietnia 2013 r. sygn. akt I C 263/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanej J. M. (1) na rzecz powoda M. W. (1) kwotę 1.200 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Powód M. W. (1) wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych J. M. (1) i małoletnich A. M. i J. M. (2) kwoty 12.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 marca 2011 r. do dnia zapłaty. Domagał się też zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwani J. M. (1), A. M. i J. M. (2) wnieśli o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku zasądził od pozwanych J. M. (1), A. M. i J. M. (2) solidarnie na rzecz powoda M. W. (1) kwotę 12.000 (dwanaście tysięcy) złotych

wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 10 maja 2012 roku do dnia zapłaty, odpowiadających jako spadkobiercy ustawowi z dobrodziejstwem inwentarza po zmarłym M. M. (pkt I). Oddalił żądanie zasądzenia dalszych odsetek ustawowych (pkt II). Odstąpił od obciążania pozwanych obowiązkiem zwrotu kosztów procesu, w tym nieuiszczone w sprawie koszty sądowe przejął na rachunek Skarbu Państwa.

Z ustaleń poczynionych przez Sąd I instancji wynika, że M. M. i J. M. (1) pozostawali w związku małżeńskim od (...) r. Umów majątkowych małżeńskich nie zawierali w związku z czym obowiązywała ich ustrój wspólności majątkowej. W trakcie trwania małżeństwa, w dniu 30.04.2008 r. wymienieni nabyli samochód osobowego marki A. (...), rok produkcji 1997, nr rej. (...) i nr nadwozia (...). W dowodzie rejestracyjnym pojazdu jako jego właściciel figurował jednak jedynie M. M.. Z uwagi na niespłacenia kredytu zaciągniętego w (...) Bank S.A. komornik dokonał zajęcia m.in. samochodu osobowego A. (...) należącego do dłużnika o czym M. M. został zawiadomiony, u niego pozostawiono też w/w auto. Wyznaczona na dzień 14.02.2011 r. licytacja zajętego pojazdu nie odbyła się albowiem dłużnik nie stawił się i nie podstawił pojazdów podlegających egzekucji .

Sąd I instancji ustalił również, że M. M. w dniu 29 marca 2011 r. spotkał się z powodem, będącym jego dobrym znajomym. Powołując się na swą trudną sytuację finansową i konieczność pilnego uzyskania środków finansowych namówił kolegę na zakup od niego pojazdu marki A. (...). M. W. (1) uzgodnił z M. M., że samochód kupi za cenę 12.000 złotych. Strony w domu matki powoda – W. W., i w jej obecności, podpisały umowę kupna sprzedaży pojazdu. Z jej treści wynikało, że M. M. sprzedał powodowi samochód za kwotę 12.000 złotych co potwierdzono stosownymi podpisami na umowie. Pozwana nie kwestionowała prawdziwości złożonych na umowie podpisów jak też jej autentyczności. Fakt wręczenia gotówki mężowi pozwanej w swych zeznaniach potwierdziła W. W.. Świadek widziała moment wręczenia pieniędzy mężowi pozwanej przez syna. W swych zeznaniach wyjaśniła również skąd syn jej (powód) miał pieniądze w tak znacznej kwocie. Dodała także, że już wcześniej zdarzało się, że M. M. pożyczał od syna pieniądze jednakże zawsze je zwracał. Fakt udzielania pożyczek M. M. potwierdził w swych zeznaniach powód. Sąd nie znalazł podstaw by kwestionować prawdziwość twierdzeń tak powoda jak i przesłuchanego na jego wniosek świadka. W sposób zbieżny i logiczny wymienieni podali okoliczności zakupu auta przez M. W. (1). Wbrew twierdzeniom pozwanej, nic nie wskazywało na to, by zawarta w dniu 29 marca 2011 r. umowa była umową pozorną bądź by nie doszło do przekazania pieniędzy jej mężowi. Co więcej inne okoliczności podawana również przez samą pozwaną w sprawie (fakt jeszcze dwukrotnego sprzedania innym osobom pojazdu marki A., uzależnienie od hazardu potwierdzone w sprawie V U 1076/11, roztrwonienie bez wiedzy i zgody żony pieniędzy pochodzących ze sprzedaży drzewa z lasu matki pozwanej) wskazują na to, że M. M. uzyskał od kolegi pieniądze w kwocie 12.000 złotych z tytułu umowy sprzedaży pojazdu marki A., która to umowa okazała się nieważna.

Z ustaleń Sądu I instancji wynika też, że M. M. w dniu 12 kwietnia 2012 r. popełnił samobójstwo. Dopiero wówczas pozwana dowiedziała się o prowadzonych przeciwko wymienionemu egzekucjach komorniczych jak też o tym, że jej mąż był hazardzistą uzależnionym od gry na automatach. Do J. M. (1) zaczęli się zgłaszać liczni wierzyciele męża – m.in. 2 inne osoby (poza powodem) powołujące się na zawarcie ze zmarłym umowy kupna sprzedaży samochodu marki A. (...). Za życia męża żadne środki z tytułu sprzedaży A. (...) nie wpłynęły na wspólne konto małżonków, ani też pieniądze w kwocie wskazywanej przez powoda M. M. nie przyniósł do domu.

Postanowieniem z dnia 25 stycznia 2012 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II Ns 8589/11 Sąd Rejonowy w Białymstoku stwierdził, że spadek po M. M. na podstawie ustawy, z dobrodziejstwem inwentarza, nabyli po 1/3 części żona J. M. (1) oraz małoletni: córka A. M. i syn J. M. (2) tj. pozwani w niniejszej sprawie.

Ostatecznie egzekucja prowadzona przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku pod sygn. akt Km 1047/10 została umorzona.

Sąd I instancji wskazał też, że wyrokiem Sądu Rejonowego w Białymstoku w sprawie o sygn. akt I C 1409/12 powództwo M. W. (1) o nakazanie pozwanym J. M. (1), A. M. i J. M. (2) wydania samochodu osobowego marki A. (...) o nr rej. (...) zostało oddalone. Uzasadniając swoją decyzję Sąd wskazał, że umowa sprzedaży ww. pojazdu zawarta

miedzy powodem M. W. (1) a M. M. była nieważna z uwagi sprzedaż przedmiotu podlegającego zajęciu komorniczemu jak też z uwagi na brak wydania pojazdu nabywcy w dacie zakupu.

Poddając ocenie żądanie powoda w tych okolicznościach faktycznych, Sąd I instancji poddał analizie art. 405 kc, art. 409 kc oraz art. 410 kc. Wskazał, że powód uścił na rzecz męża pozwanej J. M. (1) kwotę 12.000 zł w wykonaniu nieważnej umowy sprzedaży. Świadczenie przez powoda na rzecz M. M. pozbawione było zatem podstawy prawnej. Poprzez tę czynność doszło do wypełnienia również kolejnych przesłanek bezpodstawnego wzbogacenia, bowiem powód doświadczył zubożenia pomniejszając stan swojego majątku o znaczną kwotę, z kolei M. M. w związku z tym o kwotę taką się wzbogacił. Sąd I instancji zaznaczył, że brak jest dokładnych danych, na co środki te on spożytkował, jednakże nie była to okoliczność o istotnym znaczeniu w sprawie, gdyż M. M. wydatkując kwotę 12.000 złotych winien był liczyć się z obowiązkiem jej zwrotu. Musiał bowiem mieć świadomość nienależnego pobrania tych środków, w sytuacji sprzedania samochodu już zajętego przez komornika, który zresztą jak wynika z oświadczenia pozwanej został przez niego kilkukrotnie już sprzedany.

W dalszej części uzasadnienia Sąd I instancji wskazał, że M. M. zmarł w dniu 12 kwietnia 2011r. zanim powód mógł zażądać zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Dlatego też Sąd poddał analizie regulacje prawa spadkowego, w tym art. 924 kc, art. 922 § 1 kc, art. 1012 kc i art. 1031 § 2 kc. W sprawie było bezspornym, że spadek po zmarłym M. W. (2) nabyli pozwani, przy czym nabycie to przybrało formę nabycia z dobrodziejstwem inwentarza. Mając na uwadze treść przytoczonych przepisów Sąd I instancji wskazał, że pozwani wstąpili w prawa spadkodawcy M. M. przejmując jego zobowiązania, w tym zobowiązanie do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia od powoda. Jednak przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza powoduje, że odpowiedzialność każdego z pozwanych uzależniona jest od udziału spadkowego i nie może przenosić wartości stanu czynnego spadku. Przy uwzględnieniu art. 1034 § 1 i 2 kc Sąd I instancji wskazał, że w sprawie niniejszej nie doszło dotychczas do działu spadku, zatem odpowiedzialność pozwanych za długi spadkowe obciąża ich solidarnie.

Mając na uwadze powyższe Sąd I instancji w oparciu o art. 922 § 1 kc, 931 kc w zw. z art. 410 kc i art. 409 kc, przy uwzględnieniu zapisów art. 1031 i 1034 kc uwzględnił powództwo w całości co do roszczenia głównego, przy zastrzeżeniu, że pozwani odpowiadają z tego tytułu jako spadkobiercy ustawowi, którzy nabyli spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 kc w zw. z art. 455 kc, ustalając ich bieg od daty pewnej, w której wiadomym było, że do pozwanej doszło żądanie zapłaty kwoty 12.000 zł. Stąd żądanie odsetek ustawowych w pozostałym zakresie zostało oddalone.

Konieczność samodzielnego utrzymania pozwanej i dzieci z jednego wynagrodzenia oraz uregulowania spraw finansowych zmarłego męża skłoniła Sąd do skorzystania z art. 102 kpc i odstąpienia od obciążania pozwanych kosztami procesu, mimo przegrania sporu. Koszty sądowe nie uiszczone w sprawie przez powoda Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli pozwani. Zaskarżyli go w zakresie punktu I i zarzucili:

1. naruszenie art. 405 kc i art. 409 kc w zw. z art. 922 § 1 kc poprzez błędną wykładnię tychże przepisów, przyjmującą w sposób hipotetyczny, iż pozwani wzbogacili się kosztem powoda poprzez fakt przyjęcia spadku po zmarłym M. M. nawet z dobrodziejstwem inwentarza;

2. naruszenie art. 233 kpc poprzez wadliwe ustalenie stanu faktycznego sprawy i dowolne przyjęcie w oparciu o twierdzenia powoda i jego matki, że w dniu 29.03.2011 r. powód wręczył M. M. faktycznie kwotę 12.000 złotych.

Powołując się na tę argumentację, wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji są prawidłowe i Sąd Okręgowy w pełni je podziela i przyjmuje za własne. Sąd Rejonowy dokonał wszechstronnej analizy materiału dowodowego zaoferowanego przez strony procesu i na tej podstawie wysnuł trafne wnioski. Także ocena żądania powoda i wykładnia przepisów prawa materialnego dokonana przez Sąd I instancji zasługuje na pełną aprobatę. Apelacja pozwanych nie zawiera rzeczowej argumentacji, która mogłaby ją podważyć.

Wbrew stanowisku pozwanych rozstrzygnięcie Sądu I instancji oparte jest na logicznych i spójnych wnioskach wypływających z wszechstronnej i wnikliwej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Sąd ten w sposób logicznie poprawny i zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego ocenił zaoferowane mu dowody.

Na podstawie materiału dowodowego zebranego w toku postępowania Sąd I instancji był uprawniony do ustalenia, że powód przekazał M. M. w wykonaniu nieważnej umowy sprzedaży z dnia 29 marca 2011 r. dotyczącej pojazdu A. (...) kwotę 12.000 złotych. Na poczynienie tego ustalenia - poza spójnymi i konsekwentnymi zeznaniami powoda - pozwalają dowody w postaci zeznań świadka W. W. (k. 46-47), jak i treść umowy z dnia 29 marca 2011 r. (k. 8 akt I C 1409/12), której zawarcia pozwani nie kwestionowali (co wynika także z uzasadnienia apelacji). W ocenie Sądu sam fakt, że na konto zmarłego i pozwanej J. M. (1) w okresie zawarcia umowy nie wpłynęły żadne środki finansowe jak i nie znaleziono ich przy zmarłym nie może być w tej kwestii decydujący, bowiem sposób postąpienia z pieniędzmi leżał wyłącznie w gestii M. M.. Natomiast kwestia nieważności umowy sprzedaży została prawomocnie przesądzona w sprawie I C 1409/12 Sądu Rejonowego w Białymstoku.

W świetle powyższego nie mógł się ostać zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc. Przypomnieć wypada, że Sąd ocenia wiarygodność i moc poszczególnych dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Granice swobodnej oceny dowodów wyznaczają przepisy prawa procesowego, reguły logicznego wnioskowania oraz zasady doświadczenia życiowego. Jedynie wykazanie uchybienia tym regułom oceny mogłoby wpłynąć na uznanie omawianego zarzutu za zasadny. Nie jest bowiem wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął Sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena Sądu - nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącej odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie Sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając (tak: Sąd Najwyższy m.in. w orzeczeniach: z dnia 23 stycznia 2001 r. IV CKN 970/00, LEX nr 52753; z dnia 12 kwietnia 2001 r., II CKN 588/99, LEX nr 52347; z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 572/99 LEX nr 53136).

Tymczasem skarżący - wskazując w apelacji, że fakt przekazania pieniędzy jest sporny w sprawie, nie przedstawili żadnych argumentów, podważających sposób rozumowania Sądu I instancji. Nie wykazali naruszenia reguł oceny dowodów określonych w art. 233 § 1 kpc. W istocie apelujący tworzą własną, alternatywną koncepcję, która w świetle materiału dowodowego nie może być zaaprobowana.

Odnosząc się do wywodów apelacji w zakresie naruszenia prawa materialnego, stwierdzić trzeba, że wbrew twierdzeniom pozwanych w tym zakresie Sąd I instancji również nie dopuścił się żadnych uchybień. Konstruując apelację i wywodząc, że po stronie pozwanych w dacie śmierci M. M. nie istniał stan wzbogacenia, skarżący w istocie pomijają reguły dziedziczenia zobowiązań cywilnoprawnych, w tym również długów. Sąd I instancji szeroko omówił zasady dziedziczenia ustawowego, trafnie przytaczając stosowne przepisy, a zatem powielanie wywodów w tym zakresie jest zbędne.

Prawidłowo argumentował Sąd I instancji, że M. M., otrzymując środki w wykonaniu nieważnej umowy, stał się bezpodstawnie wzbogaconym kosztem powoda. Zgodnie z art. 410 § 2 kc i art. 405 kc był zatem zobowiązany do zwrotu powodowi nienależnego świadczenia.

Strona pozwana zdawała się dążyć do wykazania, że ich poprzednik prawny zużył korzyść w taki sposób, że nie był już wzbogacony (art. 409 kc). W związku z tym kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia w sprawie ma kwestia, czy będąc bezpodstawnie wzbogaconym M. M. winien się liczyć z obowiązkiem zwrotu środków drugiej stronie.

W ocenie Sądu Okręgowego odpowiedź na wyżej postawione pytanie jest twierdząca. Trafnie zwrócił uwagę Sąd I instancji, że M. M. miał pełną świadomość, że samochód którego własność zobowiązał się przenieść na powoda został zajęty w toku egzekucji komorniczej, o czym M. M. miał wiedzę (zawiadomienie dłużnika o zajęciu ruchomości, protokół zajęcia ruchomości – k. 36 – 37 akt Km 1047/10). Z zeznań pozwanej J. M. (1) wynika ponadto, że jej mąż kilkakrotnie zaciągał zobowiązania dotyczące przedmiotowego samochodu, zobowiązał się sprzedać go kilku osobom. Skoro podejmował takie działania, to musiał liczyć się z koniecznością zwrotu pobranych środków i ewentualne zużycie tych środków nie może być usprawiedliwione.

W świetle powyższego Sąd I instancji prawidłowo uwzględnił powództwo w całości przy zastrzeżeniu ograniczenia odpowiedzialności pozwanych wynikającego z przyjęcia spadku po M. M. z dobrodziejstwem inwentarza. Prawidłowo też oznaczył termin początkowy płatności odsetek ustawowych.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwanych jako niezasadną na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 kpc zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Sąd Okręgowy na tym etapie postępowania nie znalazł już okoliczności, które mogłyby uzasadniać odstąpienie od wskazanej reguły ogólnej. O kosztach zastępstwa procesowego powoda w tym postępowaniu orzeczono na podstawie § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2002 Nr 163 poz. 1348 ze zm.).